

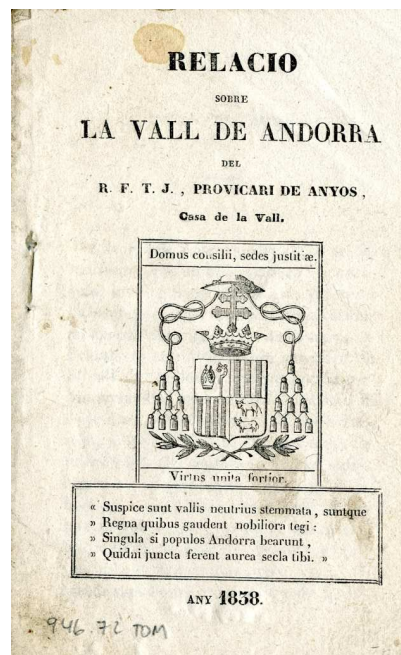
Fra Tomàs Junoy, “Lo Peripatètic Solitari”

El diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans defineix *peripatètic* com la persona seguidora d'Aristòtil, o pertanyent a la seva filosofia. Algun dels membres més il·lustres de l'orde dels dominics, com ara sant Tomàs d'Aquino, foren grans estudiosos dels treballs del fundador de l'escola peripatètica.

Fra Tomàs Junoy ingressà als predicadors dominics quan tenia 19 anys, on suposem que va entrar en contacte directe amb la doctrina aristotèlica. Dit això, no és estrany que utilitzés el curiós pseudònim de *Lo Peripatètic Solitari*, per publicar l'any 1839 el *Compendi de la historia de Espanya*, dos volums que formen part del fons bibliogràfic del Museu Casa d'Areny-Plandolit.

La solitud fou un sentiment que l'acompanyà al llarg dels 25 anys que passà com a provicari del petit poblet d'Anyós, amb un cens que a l'època no arribava a dotze cases i aproximadament uns seixanta-cinc feligresos (Guilera: *Un escritor pirenaico desconocido*, 1967). Aquest aïllament queda palès en la introducció de la seva obra *Disertaciones sacadas de la historia inédita de los ceretanos*, on diu: "2. Retirado yo en 1835 en estos Valles de Andorra, y en este lugar solitario de Anyós, desde 1º de enero de 1836 [...]"

La desamortització de Mendizábal de l'any 1835, que suscità el saqueig i l'expropiació de gran part de les propietats de l'Església, havien provocat el seu exili a França, on va fugir des de la vila de Puigcerdà. Un any més tard, de la mà del bisbe d'Urgell, arribà a la provicaria d'Anyós, on va viure fins que va morir, l'any 1860.

Biblioteca Nacional. Fons Casa Rossell

El lloc i l'any de naixement de fra Tomàs provoquen certa controvèrsia. Si bé és cert que ell mateix es declarava oriünd de la vila de Puigcerdà, l'escriptor i excursionista José María Guilera afirmà que havia nascut a Alp, l'any 1782 (*Un escritor pirenaico desconocido*, 1967). D'altres confirmen Puigcerdà com a lloc de naixement, i el 1788 com a data més probable. La destrucció de l'arxiu parroquial d'Alp l'any 1936 no ens permet contrastar aquestes dades amb la partida de naixement. Tot i així, sembla que Guilera és qui més s'apropa a la realitat.

Quan tenia 14 anys abandonà la casa pairal d'Alp i ingressà al convent dominic de l'orde dels predicadors de Puigcerdà. Des d'allà es traslladà a estudiar a Barcelona a l'escola que l'orde tenia al carrer Sant Pau.

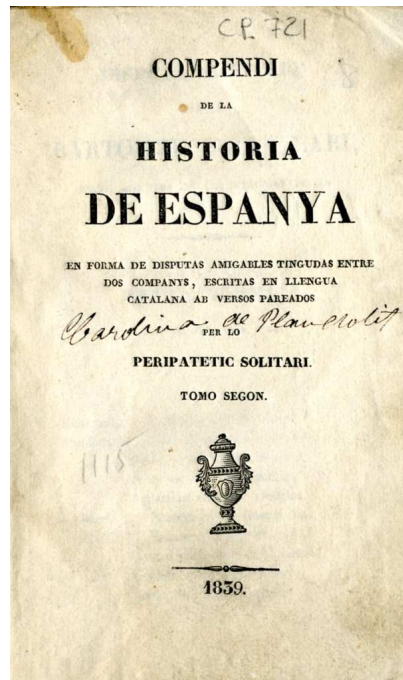
Instal·lat definitivament al convent de Puigcerdà, fra Tomàs ocupà diversos càrrecs al llarg dels anys, i va arribar a ser prior en diverses ocasions. Quan va fugir a França exercia com a lector de moral.

Durant la seva estada a Puigcerdà col·laborà en el *Diccionario Geográfico Universal*, on s'incorporà a partir del volum VII, aportant-hi valuoses dades sobre la zona dels Pirineus.

L'any 1838, poc temps després d'arribar a Andorra, publica l'obra *Relacio sobre la Vall de Andorra*, primera obra impresa dedicada a la nostra història escrita íntegrament en llengua catalana.

Editada a Tolosa, amb el sobrenom de R. F. T. J., provicari d'Anyós, l'obra és un resum geogràfic, econòmic, històric i de costums del país.

*Biblioteca Nacional. Fons bibliogràfic del Museu
Casa d'Areny-Plandolit*

Un any després, el 1839, publicà a Tolosa l'obra *Compendi de la historia de Espanya*, dos petits volums on Junoy explica la història d'Espanya fins als esdeveniments que provocaren la seva fugida a França l'any 1835.

El text s'estructura en nou disputes, mantingudes entre dos amics, Bartomeu i Patllari, en forma de curioses rimes. Foren escrites durant l'exili de fra Tomàs, cosa que podem confirmar llegint alguns passatges amb petits matisos andorrans. Un clar exemple el trobem quan Patllari acusa Bartomeu de fer-se l'andorrà en negar-se a aclarir si està a favor de liberals o carlistes:

"Estich en aquest quartet,

M'entretinc algun ratet.

Assentat home: estava ara

Llegin la veritat clara [...]

O dupte que tu podrias

Aclararme si volias;

Perque entens be las cosas;

Mes com a callar te posas.

Y a ferme l'Andorrà,

Lo parlarten es enva"

Les referències a atacs contra convents i altres béns eclesiàstics són freqüents al llarg del text:

"Dels companys los mes furiosos

No podense revenjar

Corren els convens cremar,

Y matar los religiosos:

Infamàn lo nom Cristí

Ab accio tan inhumana;

Fou la maldat per a mi

La mes anticristiana.

Hay de mi, etc.

Dels convents l'injusta crema

Dels frares tan cruel matansa

Clama la singular venjansa

De la majestat suprema

Contra l barbaro Cristi,

Que debem nostra fortuna

A las plajas fins aqui

De no haver mort tots a la una

Hay de mi, etc."

Fra Tomàs critica a bastament la doctrina liberal i les accions dels republicans:

"La liberal populassa,

Guardat de son cop de massa,

Res no fa ni res alcansa;

Perverses com los de Fransa

Son rucs que per igualar

Van com lladres per robar.

Nons deuen causar temor.

Tothom los crida al traidor.

Tampoc los republicans

Que de aquexos son germans"

Les disputes es clouen amb un clar posicionament de Bartomeu a favor del pretendent al tron, Carles de Borbó:

"[...] Sempre entre la civil guerra

no hi ha altre remey en fin,

que dir viva Carlos quin,

viva lo llegitim Rey,

Viva nostra antigua lley,

Morian las Revoluciones,

Morian novas Constitucions,

Viva la nostra Religió,

Moria la corrupció".

Fra Tomàs completà la seva producció literària amb l'obra *Historia inédita de los Ceretanos*. No s'arribà a publicar mai, ja que se'n va perdre els originals. Segons sembla van estar en mans d'un particular, que davant la impossibilitat de publicar-los, els va guardar fins que finalment s'extraviaren. Només s'arribaren a publicar dos dels capítols sota el títol: *Disertaciones sacadas de la Historia Inédita de los Ceretanos compuesta por el Ex-Prior de Dominicos de Puigcerdà, Fra Tomás Junoy*.

Les seves condicions de vida al Principat foren austeres. Torras i Bages, prelat de Vic, en fa referència en un dels seus escrits, on explica que anà a trobar un frare tot cercant la història de Catalunya que havia escrit anys enrere (Guilera: *Un escritor pirenaico desconocido*, 1967): "Les festes del Rosari, establert contra els albigesos, són vigents en aquells afraus; els convents de Dominicans no eren escassos en aquelles poblacions. El benemèrit Aguió conta amb entusiasme com anà a trobar al darrer d'un d'ells, fet una misèria a Andorra, on s'havia refugiat, per a obtenir una història de Catalunya escrita en vers en la materna

llengua per aquell religiós a qui trobà envoltat de llibres històrics, vivint poc menys que en una cova."

Fra Tomàs morí el 16 d'abril del 1860 per causes naturals, a la probable edat de 78 anys.

Júlia Fernández
Biblioteca Nacional

BIBLIOGRAFIA CONSULTADA

. BATLLE PRATS, Lluís. "Nota relativa al P. fray Tomàs Junoy, O. P.". *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins* [Girona: Institut d'Estudis Gironins: Universitat de Girona], vol. 19 (1968). p. 269-271.

. GUILERA, José María. "Un escritor ceretano poco conocido: Fra Tomás Junoy, O. P.". *La Vanguardia Española* [Barcelona: La Vanguardia Española], (15 octubre 1966). p. 39.

. GUILERA, José María. "Un escritor pirenaico desconocido. Fra Tomás Junoy, de la Orden de Predicadores". *Pirineos. Revista del Instituto de Estudios Pirenaicos* [Jaca: Consejo Superior de Investigaciones Científicas], núm. 83-86 (1967). p. 159-177.

. GUILERA, José María. "Un personatge oblidat: Fra Tomàs Junoy (1782-1860): escriptor dels Pirineus". *Tele estel: el setmanari català d'avui* [Barcelona: Diario Tele-express], núm. 63, any II (29 setembre 1967). p. 10-11.

. JUNOY, Tomàs, Provicari d'Anyòs. *Compendi de la historia de Espanya. En forma de disputas amigables tingudas entre dos companys, escritas en llengua catalana ab versos pareados*. Tolosa: [s.n.] 1839 [(Imprenta de Ph. Montaubin).

. JUNOY, Tomàs, Provicari d'Anyòs. *Disertaciones sacadas de la historia inédita de los ceretanos*. Barcelona: Imprenta de los Herederos de la V. Pla, 1857.

. JUNOY, Tomàs, Provicari d'Anyòs. *Relació sobre la Vall de Andorra*. Toulouse: Imprimerie de Ph. Montaudin, 1838.